

Dosarul nr. 2ra-1367/21
2-20132716-01-2ra-12082021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud: G. Grozavu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Sîrbu, V. Buhnaci, D. Dulghieru)

DECIZIE

25 mai 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Mariana Pitic
Nicolae Craiu
Aliona Miron

examinând recursul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentanți de avocatul Igor Coban și s-a menținut hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă:

La 23 octombrie 2020, Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că dețin cu drept de proprietate privată apartamentul nr. XXXXX situat în XXXXX, str. XXXXX.

La 21 februarie 2005 Elizaveta Munteanu a procurat apartamentul nr. XXXX, cu suprafața totală de XXXXX m.p., situat în XXXXX.

În anul 2009 Elizaveta Munteanu a demolat apartamentul sus-menționat și în locul acestuia a edificat neautorizat o altă construcție cu un nivel, mansardă și soclu.

Nefiind de acord cu acțiunile vecinii, s-au adresat Inspecției de Stat în Construcție cu plângere în rezultatul căreia la 23 august 2012 a fost emisă prescripție în privința Elizavetei Munteanu de stopare a executării lucrărilor de construcție a casei de locuit și a gardului, care a demarat construcția ilegală, fără autorizație de construcție, fără certificat de urbanism, cu acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, precum și în lipsa acordului vecinilor, însă contrar prescripției ultima continua executarea ilegală a lucrărilor de construcție.

Reclamanții au susținut că la 22 ianuarie 2013 s-au adresat cu acțiune în judecată împotriva Elizavetei Munteanu cu privire la demolarea casei de locuit și a gardului construite ilegal.

Cererea de chemare în judecată a fost acceptată spre examinare în procedura judecătorească a judecatorului Ștefan Niță.

Dat fiind faptul că judecatorul Ștefan Niță a fost promovat la Curtea de Apel Chișinău la 14 decembrie 2015, cererea lor de chemare în judecată a fost redistribuită în mod aleatoriu judecatorului Svetlana Vișcu, care la 23 decembrie 2015 a acceptat-o spre examinare.

Din motiv că judecatorului Svetlana Vișcu i s-a acordat concediu pentru îngrijirea copilului, cererea lor de chemare în judecată la 03 februarie 2016 a fost redistribuită în mod repetat unui alt judecător și anume, lui Victor Sandu, care la 16 februarie 2016 a acceptat-o spre examinare.

Prin hotărârea din 10 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă integral acțiunea lor, a fost obligată Elizaveta Munteanu să demoleze pe cont propriu construcțiile edificate neautorizat și anume: gardul și casa de locuit de pe adresa XXXXX, precum și s-a încasat din contul ultimei în beneficiul lor cheltuielile de judecată în sumă de 6822,60 de lei cheltuieli de asistență juridică și 4800 de lei cheltuieli pentru efectuarea expertizei judiciare.

Prin decizia din 11 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Ina Mititelu, (care prin încheierea protocolară din 13 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost substituită în drepturi cu apelanta Elizaveta Munteanu), s-a casat integral hotărârea din 10 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată.

Prin hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău sediul Centru, acțiunea depusă de către dâșii împotriva Inei Mititelu și Elizavetei Munteanu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăria mun.Chișinău, Agenția Servicii Publice, Agenția Proprietății Publice și notarul Elena Mocanu cu privire la obligarea demolării gardului și a casei de locuit construite neautorizat prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, a fost respinsă ca tardivă, iar în partea pretențiilor cu privire la declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrierilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată. S-a încasat în mod solidar din contul dâșilor în beneficiul Inei Mititelu și Elizavetei Munteanu suma de 12000 de lei cheltuieli de judecată.

Au notat că actul judecătoresc enunțat a fost contestat cu apel, aflându-se pe rolul Curții de Apel Chișinău.

Consideră Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) că de la depunerea cererii de chemare în judecată nominalizate supra până în prezent au trecut mai bine de 07 ani și 08 luni, ceea ce prin prisma art.6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale se atestă încălcarea drepturilor lor la un proces echitabil garantat de norma dată de drept sub aspectul încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei sale.

În conformitate cu art.2 alin.(1), (3) și (6), art.3 alin.(2), art.4 alin.(1) și (4) și art.5 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, dâșii urmează să fie despăgubiți de către stat prin intermediul Ministerului Justiției pentru încălcarea de către autoritățile naționale de judecată a dreptului lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile sus enunțate.

De asemenea, reclamantii au reținut că potrivit practicii CEDO, caracterul rezonabil al duratei unei proceduri în temeiul art.6§1 CțEDO trebuie apreciat în fiecare caz concret în funcție de circumstanțele cauzei care pot impune o evaluare globală. Caracterul rezonabil al duratei procedurii se apreciază cu ajutorul criteriilor consacrate de jurisprudența Curții, și anume: complexitatea cauzei; comportamentul reclamantului, al autorităților competente și miza litigiului pentru partea interesată. Complexitatea cauzei ține de aspectele de fapt, cât și de cele de drept.

Așadar, complexitatea cauzei ține de pluralitatea părților, necesitatea obținerii anumitor probe, necesitatea audierii martorilor, necesitatea efectuării expertizelor etc.

Cauza civilă nominalizată supra nu este una complexă, obiectul principal de examinare constituind acțiunea negatorie privind demolarea construcțiilor și a gardului construite neautorizat, soluționarea căreia nu a fost îngreunată de necesitatea administrării unor probe, care nu ar fi putut fi prezentate din vina reclamantilor. Cu atât că, în cauza respectivă a fost efectuată o singură expertiză tehnică.

Referitor la pluralitatea de părți, au comunicat că dâșii în calitate de reclamantii în număr de patru persoane au fost reprezentanți în judecată de un singur avocat. Respectiv, numărul reclamantilor nu are legătură causală cu încălcarea termenului rezonabil.

Cât privește pluralitatea pârâților, aceștia la fel au fost reprezentați de un singur avocat. Deci, nici pluralitatea pârâților, fiind în număr de două persoane, nu are legătură cu încălcarea termenului rezonabil.

De asemenea, pluralitatea intervenientelor accesorii, nu are legătură causală cu încălcarea termenului rezonabil, având în vedere că aceștia au fost introduși în proces după trimiterea cauzei spre rejudecare în prima instanță, care pe parcursul examinării cauzei, fiind legal citați, nu s-au prezentat la ședințele de judecată, iar instanța de judecată de fiecare dată constata posibilitatea examinării cauzei în lipsa acestora.

Pe lângă acestea, Elizaveta Munteanu a recunoscut faptul că a demolat casa de locuit, iar în locul acesteia a edificat o altă construcție și un gard neautorizat, fără a avea actele permise necesare și acordul vecinilor.

Din cele menționate supra, denotă faptul că cauza civilă în care se pretinde încălcarea termenului de judecare rezonabilă a cauzei nu este una complexă.

La fel, nici comportamentul justițiabililor nu a adus la tergiversarea procesului. Toate amânările ședințelor de judecată ce au avut loc din cauza părților la proces au fost bazate pe motive justificative și de fiecare dată însoțite de acte confirmative.

Cât privește comportamentul instanței de judecată, Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) au remarcat că numai întârzierile imputabile statului pot conduce la concluzia nerespectării unui „termen rezonabil”. Statul este responsabil pentru toate serviciile sale. Al autorităților judiciare, dar și, de asemenea, al oricărei instituții publice.

Consideră că anume comportamentul instanțelor de judecată, care au examinat până în prezent cauza civilă menționată, a dus în mod inevitabil la încălcarea termenului de judecare rezonabilă a cauzei.

Din cele menționate, rezultă că una din cauzele tergiversării procesului constituie stabilirea unui termen nejustificat de mare între ședințele de judecată.

Durata medie dintre ședințele de judecată fiind de 2 luni, cu toate că au fost situații că durata dintre ședințe să fie chiar de 4 luni și mai mult.

Instanța de judecată justifică stabilirea ședințelor de judecată la un așa interval de mare de timp pe motivul supraîncărcării volumului de lucru a instanței. Deși reieșind din jurisprudența CEDO supraîncărcarea cronică nu poate justifica durata excesivă a procedurii.

O altă cauză a încălcării termenului rezonabil, imputat instanței de judecată, constituind modificările repetate a completului de judecată. Or, la prima examinare în fond a cauzei, au fost substituite 3 complete e judecată.

Cu atât mai mult, Curtea Europeană în jurisprudența sa a statuat că schimbarea repetată a judecătorilor într-un proces, nu exonerează statul de obligația de a respecta termenul rezonabil, pentru că acesta este sarcina statului să asigure buna organizare a administrației justiției.

De asemenea, transmiterea cauzei spre rejudecare constituie un motiv de încălcare a termenului rezonabil.

În viziunea reclamanților din vina instanțelor de judecată au dus la încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei nr.2-18194430-02-2a-15072020, aflată la moment pe rolul Curții de Apel Chișinău.

Distinct, reclamanții au notat că au avut și au în continuare un interes major la examinarea cauzei civile nominalizate supra într-un termen rezonabil, or, miza cauzei reprezintă dreptul lor de proprietate și înlăturarea pericolului pentru viața și sănătatea lor.

În contextul enunțat, și în conformitate cu art.4, 5 și 192 din Codul de procedură civilă, art. 2-4 din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, precum și art.6§1 CțEDO, Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) au solicitat admiterea acțiunii în sensul formulat, constatarea încălcării dreptului lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei timp de 7 luni și 8 luni, încasarea din bugetul de stat în beneficiul lor sumei de 90000 de lei cu titlu de prejudiciu moral suportat ca urmare a încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei civile nr.2-18194430-02-

2a-15072020, aflată în prezent pe rolul Curții de Apel Chișinău și compensarea cheltuielilor de judecată.

La 18 decembrie 2020 Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentanți de avocatul Igor Coban, au depus cerere de concretizare a acțiunii în partea compensării cheltuielilor de judecată, solicitând încasarea din bugetul de stat în beneficiul lor sumei de 5500 de lei cheltuieli de asistență juridică și a comisionului bancar în sumă de 55 de lei, în total 5555 de lei (f.d. 126).

În acest sens reclamantii au reținut că existe permise de admitere a cerinței de compensare a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5555 de lei, mai ales că, acestea au fost reale, rezonabile și necesare, reieșind din faptul că reprezentantul, avocatul Igor Coban a efectuat mai multe acțiuni procedurale și anume: studierea materialelor dosarului – 800 de lei; consultarea clienților – 500 de lei; întocmirea cererii de chemare în judecată – 1500 de lei; efectuarea copiilor și certificarea acestora la actele anexate la cererea de chemare în judecată – 500 de lei; depunerea cererii de chemare în judecată – 200 de lei; întocmirea obiecțiilor la referință și la raportul prezentat de pârât – 1000 de lei; întocmirea cererii privind compensarea cheltuielilor de judecată – 500 de lei; participarea la ședințele de judecată – 500 de lei. Totodată, la achitarea onorariului la contul bancar al Cabinetului Avocatului „Igor Coban”, dâșii au achitat comisionul bancar în mărime de 55 de lei, fapt ce se confirmă prin ordinul de încasarea a numerarului nr.XXXXX din 09 decembrie 2020 (f.d. 127).

Prin hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 31 decembrie 2020, Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban, au depus apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 15 martie 2021, prin intermediul oficiului poștal, a fost prezentat apelul motivat, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 23 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii în sensul formulat.

Prin decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban, și s-a menținut hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

La 05 august 2021 Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban, au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârii din 23 decembrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban, au invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, cu încălcarea și interpretarea eronată a normelor de drept material și procedural.

Recurenții au invocat că instanța de apel la judecarea cauzei a ignorat normele de drept procedural ce vizează etapele de desfășurare a procesului civil la examinarea cauzei în ordine de apel și întocmirea procesului-verbal al ședinței de judecată.

Au notat că instanța de apel, contrar art.383 alin.(1) din Codul de procedură civilă, după ce a ascultat explicațiile părților, a trecut direct la pledoarii, ignorând etapa cercetării probelor administrate în dosar, care este una decisivă, or, probele sunt elementele de fapt pe care instanța își întemeiază soluția pe caz și numai o apreciere obiectivă a acestora duce la soluționarea justă a cauzei. Acest fapt nu a fost realizat de către instanța de apel și probele prezentate au fost apreciate în mod arbitrar.

Deși în procesul-verbal instanța de apel a consemnat faptul că a probele din dosar au fost supuse verificării, totuși instanța de apel a inclus acțiuni pe care nu le-a săvârșit.

Consideră recurenții că potrivit art.274 alin.(5) din Codul de procedură civilă, în cazul divergențelor între conținutul procesului-verbal și înregistrarea audio, prevalează înregistrarea audio.

În viziunea recurenților procesul-verbal al ședinței de judecată a fost întocmit contrar prevederilor legale. Acest viciu echivalându-se cu lipsa procesului-verbal al ședinței de judecată.

Având în vedere faptul că legiuitorul a exclus posibilitatea de a face obiecții la procesul-verbal al ședinței de judecată, recurenții consideră că cauza urmează să fie restituită spre rejudecare în instanța de apel.

Cele menționate supra denotă faptul că apelul lor a fost examinat superficial, cu omiterea etapelor obligatorii a procesului civil, fiind lipsiți de a beneficia de acest grad de jurisdicție în mod efectiv.

O altă încălcare admisă de prima instanță și instanța de apel este omisiunea motivării argumentelor invocate de către ei, în special ce se referă la miza procesului pentru ei în cauza în care se pretinde încălcarea termenului de judecare rezonabilă a cauzei, care este pentru dâșii una enormă, deoarece au solicitat înlăturarea încălcării dreptului lor de proprietate manifestată prin ridicarea de către vecinii săi a construcțiilor ilegale, care prezintă pericol pentru proprietatea, sănătatea și viața lor.

Instanțele de judecată însă nu au indicat din care motiv „miza procesului în acțiunea principală” pentru ei nu are importanță.

Omisiunea instanțelor de judecată ierarhic inferioare de a motiva acest argument prezintă încălcarea art.6§1 din Convenția Europeană, prin prisma motivării hotărârii judecătorești. Or, o decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real cauza lor.

Deși prin jurisprudența CEDO instanța nu este obligată să furnizeze un răspuns detaliat fiecărui argument detaliat, totuși când un motiv invocat de o parte este decisiv pentru rezultatul procedurii, impune un răspuns specific și explicit.

Toate aceste încălcări au dus la soluționarea greșită a cauzei, instanțele de judecată ierarhic inferioare apreciind arbitrar probele administrate, încălcând în așa mod drepturile lor la un proces echitabil.

De asemenea, instanțele de judecată ierarhic inferioare au interpretat eronat prevederile art.1 alin.(2) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat

a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, care stipulează că aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

Recurenții au notat că cauza în care se pretinde încălcarea termenului de judecare rezonabilă a fost depusă la 22 ianuarie 2013 și s-a examinat până la 16 iunie 2021, adică timp de 8 ani și 6 luni.

Din sistematizarea jurisprudenței CEDO rezultă că examinarea unei cauze civile timp mai mult de 8 ani reprezintă o încălcare flagrantă a dreptului la un proces echitabil.

Cauza în care se pretinde încălcarea dreptului lor la judecarea în termen rezonabil în ansamblu este de complexitate medie după cum rezultă din Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale și contravenționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.149/11 din 29 martie 2011, fapt recunoscut și de instanța de apel la pct.76 din decizia contestată.

Astfel, nu există niciun motiv care ar justifica examinarea cauzei civile în care se pretinde încălcarea timp de 8 ani și 6 luni.

Recurenții consideră că instanțele de judecată ierarhic inferioare greșit au dat în exclusivitate vina pe comportamentul părților de tergiversarea cauzei în care se pretinde încălcarea, în special din cauza reclamanților.

Instanțele de judecată au menționat că avocatul Igor Coban a manifestat un comportament activ în cadrul cauzei principale, exercitându-și în măsura deplină drepturile procesuale, implicit prin solicitări de audiere a expertului, înaintând diferite cereri și demersuri.

La fel, instanțele de judecată, la tergiversarea examinării cauzei în care se pretinde încălcarea timp de 8 ani și 6 luni, au dat vina pe comportamentul lor și a reprezentantului lor, abordare care contravine jurisprudenței CEDO. Or, în sensul art.6 din Convenție un reclamant nu poate fi criticat pentru că s-a folosit pe deplin de posibilitățile oferite de legislația națională pentru apărarea intereselor sale.

Mai mult, instanțele de judecată le-a imputat și comportamentul pârâților în cauza civilă în care se pretinde încălcarea. Or, după cum rezultă din materialele dosarului în litigiul principal audierea expertului a fost solicitată de partea pârâtă și nu de către ei ca reclamanți. La fel, tergiversarea ce rezultă din solicitarea reprezentantului reclamanților de acordare a termenului pentru a lua cunoștință cu materialele prezentate de pârâți le revine acestora, deoarece respectivele înscrisuri au fost prezentate de către ultimii după termenul acordat de instanța de judecată.

În opinia recurenților instanțele de judecată nu au făcut diferență dintre cauzele tergiversării produse din vina pârâților, cele produse din vina expertului și cele produse din vina reclamanților, acumulându-le la un singur loc, imputând cauza încălcării termenului de judecare a cauzei doar conduitei reclamanților, fără a ține cont de faptul că art.192 alin.(1) din Codul de procedură civilă, cert statuează că, cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței

judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță. Totodată, art.61 alin.(1) din Codul de procedură stipulează că, instanța judecătorească pune capăt oricărui abuz de aceste drepturi dacă prin abuz se urmărește tergiversarea procesului sau inducerea sa în eroare.

În conformitate cu art.434 alin.(1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 12 mai 2021.

Din actele cauzei rezultă că copia deciziei motivate a instanței de apel a fost expediată în adresa lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) și avocatului Igor Coban la 11 iunie 2021, însă nu se atestă date de recepționare a acesteia (f.d. 197).

Totodată, în cererea de recurs avocatul Igor Coban a menționat că a recepționat decizia integrală a instanței de apel la 18 iunie 2021 (f.d. 148 verso, 152).

Astfel, recursul declarat la 05 august 2021 este în termen.

La 12 august 2021 Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ministerului Justiției copia recursului declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentanți de avocatului Igor Coban, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței, notificată la 25 august 2021, însă intimatul nu și-a valorificat acest drept procedural și nu au depus referință (f.d. 156, 158).

În conformitate cu art.440 alin.(2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 26 ianuarie 2022 a considerat recursul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentanți de avocatului Igor Coban admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art.444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere parțială a acțiunii.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit.b), instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o hotărâre nouă.

Din materialele cauzei rezultă că la 22 ianuarie 2013 Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica au depus la Judecătoria mun.Chișinău, sect. Centru cerere de chemare în judecată împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu, solicitând demolarea gardului și a casei de locuit construite ilegal pe terenul acaparat abuziv din XXXXX din contul pârâtei Elizaveta Munteanu și încasarea cheltuielilor de judecată (f.d. 10).

Prin hotărârea din 10 martie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru a fost admisă integral acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica. S-a obligat Elizaveta Munteanu să demoleze din cont propriu construcțiile edificate neautorizat și anume: gardul și casa de locuit din XXXXX. S-a încasat din contul Elizavetei Munteanu în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica suma de 6822,60 de lei cheltuieli de asistență juridică și 4800 de lei cheltuieli pentru efectuarea expertizei judiciare, în total 11622,60 de lei (f.d.15-27).

La 07 aprilie 2017 Elizaveta Munteanu a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

Prin încheierea protocolară din 13 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost substituită apelanta Elizaveta Munteanu cu Ina Mititelu.

Prin decizia din 11 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Ina Mititelu, casată integral hotărârea din 10 martie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, cu restituirea cauzei spre rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată (f.d.19-27).

Pe parcursul examinării cauzei, și anume la 05 aprilie 2019, reclamantii Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica și-au concretizat pretențiile din acțiune, solicitând dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal din str. XXXXX, din contul pârâților, declararea nulității contractului de donație cu abitație viageră nr.XXXXXX din 12 iulie 2017, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrierilor efectuate în baza contractului de donație cu abitație viageră nr.XXXXXX din 12 iulie 2017, compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru a fost respinsă ca fiind tardivă acțiunea depusă Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la demolarea gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, iar acțiunea pe capetele de cerere cu privire la declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor a înscrierilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d.28-47).

La 03 iunie 2020 Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica au declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

La 23 octombrie 2020, Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) s-au adresat în judecată cu prezenta acțiune, solicitând constatarea încălcării dreptului lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei, încasarea din bugetul de stat în beneficiul lor sumei de 90 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral suportat ca urmare a încălcării termenului rezonabil la examinarea cauzei civile nr.2-18194430-02-2a-15072020, la acțiunea lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării

gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrisurilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată, aflată pe ruloul Curții de Apel Chișinău, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Între timp, prin decizia din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău (emisă în cauza civilă în care se pretinde încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei), a fost admisă cererea de apel depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica, casată hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea respingerii pretențiilor privind demolarea gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală și pronunțată în această parte o hotărâre nouă prin care a fost admisă acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală. Au fost obligate Ina Mititelu și Elizaveta Munteanu să demoleze pe cont propriu construcțiile neautorizate și anume, gardul gardului și casa de locuit din str. XXXXX construite ilegal prin acaparare abuzivă a terenului municipală. S-a încasat din contul Inei Mititelu și Elizavetei Munteanu în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica suma de 4800 de lei pentru efectuarea expertizei judiciare și suma de 3286 de lei taxa de stat achitată la depunerea cererii de apel. În rest, hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost menținută (f.d.95).

La 25 februarie 2021, Ina Mititelu și Elizaveta Munteanu au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 11 martie 2021 Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica au declarat recurs împotriva deciziei din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău.

Iar, prin decizia irevocabilă din 16 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție a fost respins recursul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Barbos (Luchian) și Diana Chirica, admis recursul declarat de Ina Mititelu și Elizaveta Munteanu. A fost casată parțial decizia din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în partea prin care a fost admisă acțiunea cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală și menținută în această parte hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. În rest, decizia din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-a menținut (f.d. 161-174).

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze în prima instanță, prin hotărârea din 23 decembrie 2020 Judecătoria Chișinău, sediul Centru a respins acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) ca neîntemeiată.

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 12 mai 2021 a respins apelul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) și a menținut hotărârea din 23 decembrie 2020 Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

Prima instanță și instanța de apel au motivat soluțiile de respingere a acțiunii prin faptul că reieșind din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și prevederile

Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei urmează a fi stabilit prin următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților, cât și miza (interesul) pentru reclamant.

În partea complexității cauzei, instanțele de judecată ierarhic inferioare au notat că cauza civilă din speța principală în ansamblu este unul de complexitate medie după cum rezultă din Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale și contravenționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.149/11 din 29.03.2011.

Cât privește comportamentul părților și a instanței de judecată, au subliniat că, instanța de judecată a manifestat un comportament conform legislației în vigoare, stabilind ședințele de judecată la intervale consecutiv reduse de timp. Mai mult, instanța de fond pe parcursul examinării cauzei date a ținut cont și de principiul contradictorialității și egalitatea părților în drepturile procedurale, fapt ce a creat condiții egale părților pentru exercitarea drepturilor lor.

În alt aspect, instanțele de judecată au menționat că Barbos Victor, Barbos Parascovia, Luchian (Barbos) Elena și Chirica (Barbos) Diana, reprezentați de avocatul Coban Igor, în funcția acestora de reclamanti în speța principală au manifestat un comportament activ în cadrul procesului nominalizat exercitându-și în măsură deplină drepturile procesuale, implicit prin solicitări de audiere a expertului, cereri și demersuri, implicit de amânare a examinării cauzei, cereri de acordare a termenului pentru luare de cunoștință cu materialele cauzei, cât și altor înscrisuri prezentate pe parcurs, demersuri de numire a expertizei tehnice în construcții.

Au stabilit că la caz, ședințele de judecată au fost amânate pe motive obiective, motive care nu puteau fi înlăturate și care nu pot fi imputate instanței. Or, instanța, având rolul său diriguitor într-un proces aflat pe rolul acesteia, este ținută să asigure exercitarea în măsură deplină a drepturilor și obligațiilor procesuale ale tuturor participanților în proces.

Totodată, au remarcat că cauza a trecut toate treptele de control judiciar.

În partea mizei reclamantului și importanței procesului pentru acesta în speța principală, instanțele de judecată au reținut că aceasta nu poate fi apreciată ca primordială și pasibilă exonerării de parcurgere procedurii stabilite cu asigurarea garanției unui proces înscris în limitele procesuale, chiar și în formula apărării dreptului de proprietate, în special a unei autorități publice.

În contextul enunțat, instanțele de judecată au conchis că prin prisma jurisprudenței CEDO, faptul că examinarea cauzei date a durat în perioada indicată mai sus, nu constituie o încălcare a prevederilor art.6§1 CEDO, de judecarea într-un termen rezonabil a cauzei.

Deși legea națională prevede un termen rezonabil de examinare a unei cauze civile, totuși dispozițiile art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și ale Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, garantează examinarea cauzei într-un termen rezonabil și nu într-un termen stabilit de lege, în acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că durata rezonabilă a unei proceduri urmează a fi apreciată și în funcție de circumstanțele cauzei.

Au precizat că potrivit prevederilor Legii nr.87 din 21 aprilie 2011, nu se acordă dreptul la prejudiciu în mod automat și în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege.

Sarcina probațiunii privind lipsa încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantei, care nu a demonstrat încălcarea dreptului acesteia.

Pe final, instanțele de judecată au concluzionat că la caz nu se atestă nicio circumstanță în măsură să determine ireversibilitatea procedurii și reparării dreptului încălcat prin trecerea timpului, din care motive acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată, or, în speță nu se întrunesc temeiuri pentru constatarea încălcării drepturilor reclamantilor, iar cerințele formulate fiind nejustificate legal în condițiile în care cauzele s-au judecat în termen rezonabil.

Cu referire la celelalte cerințe invocate, în lipsa dreptului încălcat, fiind subsecvente, la fel a fost respinse ca neîntemeiate, or, acestea sunt subsecvente cerinței principale.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele dosarului, în raport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul juridic litigios, constată că instanțele de judecată ierarhic inferioare au apreciat greșit circumstanțele importante pentru soluționarea justă a cauzei, cu interpretarea eronată a normelor de drept material, din următoarele motive.

În conformitate cu art.4 din Codul de procedură civilă, sarcinile procedurii civile constau în judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor încălcate sau contestate, a libertăților și a intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice și asociațiilor lor, ale autorităților publice și ale altor persoane care sunt subiecte ale raporturilor juridice civile, familiale, de muncă și ale altor raporturi juridice, precum și în apărarea intereselor statului și ale societății, în consolidarea legalității și a ordinii de drept, în prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Din prevederile art.192 alin.(1) din Codul de procedură civilă, cauzele civile se judecă în primă instanță în termen rezonabil. Criteriile de determinare a termenului rezonabil sunt: complexitatea cauzei, comportamentul participanților la proces, conduita instanței judecătorești și a autorităților relevante, importanța procesului pentru cel interesat. Respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzei se asigură de către instanță.

Se reține că, în speța dedusă judecății, regimul juridic și modul de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești este reglementată de Legea nr.87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

Conform art.2 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei

sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

Potrivit art.4 alin.(1) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

Subsecvent, Colegiul lărgit remarcă că potrivit jurisprudenței de referință degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (*cauza Frydlender contra Franței; hotărârea Marei Camere din 27 iunie 2000*).

Astfel, după complexitatea cauzei se apreciază după caz și individual, care pot constitui complexitatea obiectului acțiunii civile sau substanța acuzațiilor penale, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părți în proces, ori elemente de extraneitate, existența altor proceduri paralele etc.

Comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului și autorităților. Se va aprecia *bona/mala fides* a tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate etc.

Miza (interesul) pentru reclamant, relevă importanța sau scopul pentru persoana care pretinde violarea dreptului său la un termen rezonabil.

În cazul procedurii civile, data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată. Procedurile anterioare (în cazul procedurilor disciplinare și a celor în contencios administrativ), în fața altor organe sau autorități a administrației publice, decât cele judiciare, nu se iau în considerație la aprecierea termenului rezonabil.

Data expirării termenului în cazul procedurilor civile se finalizează cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor și care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil. Cu alte cuvinte, procedurile pendente se iau în considerație.

Se remarcă că, procedurile extrajudiciare (recursuri, revizuirii) de obicei nu se includ în calculul duratei procedurilor, decât dacă prin ele s-a examinat fondul cauzei și hotărârea definitivă a fost casată.

Ține de notat că, în cazul în care speța implică o complexitate semnificativă, trebuie menținut „justul echilibru” între exigențele celerității procedurilor judecătorești și principiul general al bunei administrări ai justiției (*cauza Boddaert contra Belgiei, decizi cu privire la admisibilitate din 12 octombrie 1992*).

După cum s-a constatat supra, cauza civilă, la acțiunea lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrisurilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată, în care se pretinde încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, a fost depusă la 22 ianuarie 2013 și s-a finalizat odată cu emiterea de către Curtea Supremă de Justiție la data de 16 iunie 2021 a deciziei irevocabile, prin care a fost casată parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 17 noiembrie 2020, în partea în care a fost casată hotărârea primei instanțe și pronunțată în această parte o hotărâre nouă de admitere a acțiunii lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, cu menținerea în această parte a hotărârii din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. În rest, decizia din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, au fost menținute.

Aici se remarcă că, la depunerea prezentei cereri de chemare în judecată Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) au solicitat constatarea încălcării dreptului lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei în care se pretinde încălcarea pentru 7 ani și 8 luni, cu încasarea prejudiciului moral în mărime de 90000 de lei pentru această perioadă de timp.

Din punct de vedere al complexității, cauza civilă în care se pretinde încălcarea termenului de judecare a cauzei este de complexitate medie după cum rezultă din Regulamentul privind stabilirea gradelor de complexitate unice naționale a cauzelor judiciare civile, penale și contravenționale, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr.149/11 din 29 martie 2011, obiectul acestei cauze fiind acțiunea negatorie privind demolarea casei de locuit și a gardului construit ilegal. Examinarea acestei cauze nu a fost îngreunată de necesitatea administrării unor probe, care nu ar fi putut fi prezentate din vina reclamanților.

În ceea ce privește pluralitatea de părți, de menționat faptul că Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), erau reprezentați de către un singur avocat, Coban Igor. La fel, și pârâtele Elizaveta Munteanu și Ina Mititelu, erau reprezentate de avocata Lilia Gherman.

Astfel, pluralitatea de reclamanți și pârâți nu are legătură cauzală cu încălcarea termenului rezonabil.

Cât privește, pluralitatea intervenienților accesorii în proces, aceștia au fost atrași în proces abia după trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de fond, care ulterior fiind

citați în proces nu s-au prezentat la ședințele de judecată. Instanța de judecată de fiecare dată constată posibilitatea examinării cauzei în absența acestora.

Comportamentul justițiabililor într-o măsură redusă a dus la tergiversarea procesului. Amânările ședințelor de judecată din cauza părților la proces au avut loc pe motive justificative și fiind acceptate de instanța de judecată care potrivit art.9 alin.(1) din Codul de procedură civilă, îi revine un rol diriguitor în organizarea și desfășurarea procesului, fapt ce rezultă și din Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil (f.d. 83).

Cât privește conduita instanțelor de judecată, se reține că întârzierile imputabile statului pot conduce la concluzia nerespectării unui „termen rezonabil”. Statul este responsabil pentru toate serviciile sale, al autorităților judiciare, dar și al oricărei instituții publice.

Comportamentul instanțelor de judecată care au examinat timp de 7 ani și 8 luni cauza civilă în care se pretinde încălcarea termenului rezonabil de judecare (inițial în prima instanță de la 22 ianuarie 2013 – 10 martie 2017 (4 ani și 3 luni), apoi în instanța de apel de la 07 aprilie 2017 – 11 septembrie 2018 (1 an și 5 luni), iarăși în prima instanță de la 23 octombrie 2018 – 02 iunie 2020 (1 an și 8 luni), instanța de apel de la 03 iunie 2020 – 17 noiembrie 2020 (6 luni), iar ulterior depunerii cererii de chemare în judecată și în instanța de recurs, finalizându-se cu emiterea deciziei irevocabile din 16 iunie 2021, prin care a fost casată parțial decizia din 17 noiembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, în partea admiterii acțiunii, cu menținerea în această parte hotărârea din 02 iunie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru. În rest, fiind menținute decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe).

Așadar, una din cauzele tergiversării procesului constituie stabilirea unui termen nejustificat de mare între ședințele de judecată. Durata medie dintre ședințele de judecată fiind de 2 luni, chiar și 4 luni și mai mult.

Instanța de judecată justificând stabilirea ședințelor de judecată la un așa interval de mare de timp pe motiv de supraîncărcare a instanței. Însă, reieșind din jurisprudența CEDO, supraîncărcarea cronică nu poate justifica durata excesivă a procedurii (cauza Probstmeier c. Germaniei).

La acest capitol, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că nu poate fi pus pe seama justițiabililor faptul că statul nu este în stare să asigure activitatea normală a instanțelor de judecată, acestea din urmă având un volum mare de lucru.

O altă cauză a încălcării termenului rezonabil fiind schimbarea repetată a completului de judecată. Astfel, chiar la prima examinare în fond a cauzei civile enunțate, au fost substituite trei complete de judecată.

Or, schimbarea repetată a judecătorilor într-un proces, nu exonerează statul de obligații de a respecta termenul rezonabil, pentru că este sarcina statului să asigure buna organizare a administrării justiției (cauza Lechner și Hess c. Austriei).

La acest subiect, se reține că reclamantii la 22 ianuarie 2013 s-au adresat cu acțiune în judecată în cauza în care se pretinde încălcarea.

Inițial, cererea de chemare în judecată al acestora a fost acceptată spre examinare în procedura judecătorului Ștefan Niță. Ulterior, la 14 decembrie 2015 respectivul magistrat a

fost promovată la Curtea de Apel Chișinău, iar cauza a fost redistribuită în mod aleatoriu unui alt judecător și anume, Svetlanei Vișcu, care la 23 decembrie 2015 a acceptat-o spre examinare.

Însă, din motiv că judecătorului Svetlana Vișcu i s-a acordat concediu pentru îngrijirea copilului, cauza la 03 februarie 2016 a fost redistribuită repetat în mod aleatoriu unui alt judecător și anume, lui Victor Sandu, care la 16 februarie 2016 a acceptat-o spre examinare, iar la 10 martie 2017 acesta a pronunțat prima hotărâre judecătorească în cauza enunțată.

O altă împrejurare de tergiversare a examinării cauzei, este transmiterea dosarului spre rejudecare, care la fel constituie un motiv de încălcare a termenului rezonabil, întrucât remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar.

Reieșind din cele menționate, nu poate fi reținută concluzia instanței de apel precum că reclamantul au manifestat un comportament activ în cadrul procesului nominalizat, exercitându-și în măsură deplină drepturile procesuale, implicit prin solicitări de audiere a expertului, cereri și demersuri, implicit de amânare a examinării cauzei, cereri de acordare a termenului pentru luare de cunoștință cu materialele cauzei, cât și altor înscrisuri prezentate pe parcurs, demersuri de numire a expertizei tehnice în construcții, iar ședințele de judecată au fost amânate pe motive obiective, motive care nu puteau fi înlăturate și care nu pot fi imputate instanței, deoarece tergiversare examinării cauzei într-un termen rezonabil s-a datorat nu doar comportamentul părților la proces, dar și a instanțelor naționale de judecată care au avut obligația să asigure buna organizare a administrării justiției, precum și ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare (neatragera unor persoane în proces etc.).

Cât privește miza pentru reclamantul, Colegiul lărgit conchide că cauza civilă în care se pretinde încălcarea dreptului la examinare în termen rezonabil, este destul de importantă pentru Victor Barbos și alți reclamantul, care în litigiul enunțat, au solicitat apărarea dreptului de proprietate în instanță de acțiunile vecinei lor Elizaveta Munteanu care a executat lucrări de construcție în lipsa acordului lor ca vecini și a documentației necesare pe terenul comun ce constituie proprietate municipală, ce prezenta în viziunea lor pericol atât pentru proprietatea dâșilor, cât și pentru viața și sănătatea lor, care în final după depunerea prezentei cereri de chemare în judecată, s-a soldat cu respingerea acesteia.

În circumstanțele expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că la cazul speței se atestă încălcarea dreptului reclamantilor Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) la examinarea cauzei civile nominalizate supra la judecare în termen rezonabil, or, durata de 7 ani și 8 luni (la momentul depunerii cererii de chemare în judecată și pentru care se pretinde încălcarea), nu poate fi considerat drept termen rezonabil prin prisma jurisprudenței CEDO de examinare a unei cauze de complexitate medie, în situația în care pe final cauza a fost respinsă ca tardivă și neîntemeiată (după 8 ani și 6 luni).

Mai mult ca atât, în situația în care era evidentă tergiversarea intenționată a cauzei sau inducerea eronată a mersului cauzei, instanțele de judecată naționale prin prisma art.61 alin.(1) din Codul de procedură civilă, puteau să pună capăt oricărui abuz de drepturi.

Deși legislația internă nu oferă o descifrare a noțiunii de „termen rezonabil”, totuși ține de accentuat că prin obligarea respectării unui astfel de termen pentru înfăptuirea actului justiției atât normele naționale, cât și cele internaționale invocă administrarea justiției fără întârzieri neconforme de natură a-i compromite eficacitatea și responsabilitatea, statul fiind responsabil pentru activitatea autorităților publice, inclusiv ale instanțelor judecătorești.

Conform art.2 alin.(2)-(4), (6) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant). Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare. Prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o autoritate căreia statul i-a delegat atribuții de autoritate publică prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară de către stat. Reparația prejudiciului se face de la bugetul de stat. Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

Din prevederile art.5 alin.(1) din aceeași Lege, rezultă că, în urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

Se reține că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire. Potrivit jurisprudenței CtEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Cuantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, astfel încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

Dat fiind faptul, că s-a constatat încălcarea dreptului lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) la judecarea în termen

rezonabil a cauzei civile la acțiunea acestora împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrisurilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție că la cazul speței se atestă temeiurile prevăzute la art.2 alin.(2)-(4) și alin.(6) din Legea nr.87 din 21 aprilie 2011, de admitere a pretenției a reclamantilor privind încasarea prejudiciului moral pentru încălcarea dreptului lor la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile nominalizate supra.

Însă, prejudiciul moral solicitat de către reclamanti în sumă de 90000 de lei nu este justificată ca quantum, și nici concretizată, fără a se specifica se referă pentru fiecare reclamant în parte sau constituie totalul acesteia. Or, unul din criteriile principale de apreciere a mărimii prejudiciului moral este criteriul echității, potrivit căruia echivalentul bănesc trebuie să prezinte o justă despăgubire care să nu constituie o sumă excesivă pentru autorul daunei, nici venituri nejustificative pentru persoana lezată.

Astfel, ținând cont de principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, precum și compensațiile acordate de CEDO pe categoria dată de litigii, instanța de recurs consideră că suma de 20000 de lei pentru fiecare reclamant în parte, în total 80000 de lei, va constitui o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul cauzat recurenților/reclamanti Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), în raport cu criteriile apreciate supra (miza pentru reclamanti, comportamentul părților, buna-credință) și proporțională suferințelor suportate pentru durata excesivă de examinare a cauzei civile în care se pretinde încălcarea.

Referitor la solicitarea privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică, instanța de recurs reține următoarele.

În conformitate art.82 din Codul de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

Conform art.90 lit.i) din Codul de procedură civilă, din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte cheltuielile de asistență juridică.

Potrivit art.94 alin.(1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Din dispozițiile art.96 alin.(1) și (1¹) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Se reține că Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) în acțiunea lor pe lângă pretențiile principale, au solicitat suplimentar

compensarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 5500 de lei plus comisionul bancar în sumă de 55 de lei, în total 5555 de lei suportate în prima instanță, anexând ordinul de încasare a numerarului nr.XXXXX din 09 decembrie 2020 și cererea în care a fost indicată lista detaliată a actelor/acțiunilor efectuate în prezenta cauză civilă de către avocatul Igor Coban în interesul ultimilor în baza mandatului seria MA nr.1464033 din 22 octombrie 2020 (f.d.9, 126-127).

Potrivit listei menționate, avocatul Igor Coban, în interesele clienților săi Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), a efectuat următoarele acțiuni în prima instanță: studierea materialelor dosarului – 800 de lei; consultarea clienților – 500 de lei; întocmirea cererii de chemare în judecată – 1500 de lei; efectuarea copiilor și certificarea acestora la actele anexate la cererea de chemare în judecată – 500 de lei; depunerea cererii – 200 de lei; întocmirea obiecțiilor la referință și la raportul prezentat de pârât, întocmirea cererii de compensare a cheltuielilor de judecată – 500 de lei; participarea la ședința de judecată – 500 de lei; comisionul bancar achitat la bancă în mărime de 55 de lei.

Totodată, în cererea de apel Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) au solicitat compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate în instanța de apel în mărime de 5000 de lei plus 50 de lei, în total 5050 de lei, prezentând doar ordinul de încasarea a numerarului nr.XXXXX din 15 martie 2021, fără a prezenta raportul de activitate al avocatului Igor Coban, deși potrivit practicii Curții Europene pentru probarea cheltuielilor de asistență juridică partea care solicită să fie compensate trebuie să prezinte dovada achitării onorariului avocatului, inclusiv Raportul de activitate al avocatului, din care să rezulte lista detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de către avocat în interesele clientului, timpul aferente și tariful (orar sau fix) aplicat (f.d.164).

Se reține că în cererea de recurs recurenții nu au solicitat compensarea cheltuielilor de judecată.

Astfel, reieșind din faptul că în prezenta speță acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) a fost parțial admisă, fiind constatată încălcarea dreptului ultimilor la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile în care se pretinde încălcarea, cu dispunerea încasării în beneficiul acestora a prejudiciului moral estimat în sumă a câte 20000 de lei pentru fiecare reclamant în parte, și pornind de la practica Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că suma de 5555 de lei pentru prima instanță și 2525 de lei pentru instanța de apel cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, ca mărimi sunt echitabile și rezonabile, care urmează a fi încasate din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos).

Pe cale de consecință, și, luând în considerație că prin probele pertinente și concludente anexate la materialele cauzei cu certitudine s-a constatat faptul încălcării dreptului recurenților Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) la judecarea în termen rezonabil a cauzei în care se pretinde încălcarea,

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul depus de către ultimii urmează a fi admis, casată integral decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere parțială a acțiunii, prin care se constată încălcarea dreptului Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile la acțiunea acestora împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrisurilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată, cu încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) a sumei de 20000 de lei pentru fiecare reclamant în parte cu titlu de prejudiciu moral cauzat în rezultatul încălcării termenului de judecare a cauzei în care se pretinde încălcarea, în total 80000 de lei, precum și suma de 8080 de lei cheltuieli de asistență juridică (5555 de lei pentru prima instanță și 2525 de lei pentru instanța de apel), în rest, acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) de respins ca neîntemeiată.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că instanțele de judecată ierarhic inferioare în mod neîntemeiat au respins integral prezenta acțiune, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentanți de avocatul Igor Coban, de a casa integral decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere parțială a acțiunii.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit.b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), reprezentați de avocatul Igor Coban.

Se casează integral decizia din 12 mai 2021 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea

prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată, și se pronunță o hotărâre nouă prin care:

Se admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului moral și compensarea cheltuielilor de judecată.

Se constată încălcarea dreptului lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, la acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) împotriva Elizavetei Munteanu și Inei Mititelu, intervenienți accesorii Consiliul mun.Chișinău, Primăriei mun.Chișinău, Agenției Servicii Publice, Agenției Proprietății Publice, notarului Elena Mocanu cu privire la dispunerea demolării gardului și a casei de locuit construite ilegal prin acapararea abuzivă a terenului proprietate municipală, declararea nulității actului juridic, dispunerea radierii din Registrul bunurilor imobile a înscrisurilor referitoare la bunul imobil și compensarea cheltuielilor de judecată.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) suma de 20000 (douăzeci de mii) de lei MD pentru fiecare reclamant în parte cu titlu de prejudiciu moral, în total 80000 (opt zeci de mii) de lei MD.

Se încasează din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos) suma de 8080 (opt mii opt zeci) de lei MD cheltuieli de asistență juridică.

În rest, acțiunea depusă de Victor Barbos, Parascovia Barbos, Elena Luchian (Barbos) și Diana Chirica (Barbos), se respinge ca neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședințe,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nina Vascan

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Aliona Miron